

Dlaczego studenci z zagranicy wybierają Lublin? Opinie młodzieży z krajów Partnerstwa Wschodniego o studiach w Lublinie

MARZENA SYLWIA KRUK¹

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej

Jednym z głównych wskaźników decydujących o stopniu umiędzynarodowienia uczelni wyższych w UE jest liczba studentów zagranicznych. Polskie uczelnie po przystąpieniu do wspólnoty europejskiej i podpisaniu Deklaracji Bolońskiej stanęły wobec nowych wyzwań związanych z wieloma aspektami dotyczącymi przyjęcia nowych studentów z różnych krajów, np. rozszerzeniem oferty edukacyjnej, problemami integracyjnymi. Statystyki wskazują, że od 2004 r. wzrasta natężenie migracji edukacyjnych do Polski.

Głównym celem artykułu jest odpowiedź na pytanie, co skłania studentów zagranicznych do wyboru Lublina jako miejsca studiów? Artykuł składa się z trzech części, w których przedstawione są dane statystyczne dotyczące umiędzynarodowienia w Polsce (1) i Lublinie (2). Zasadnicza część artykułu (3) przedstawia prezentację wybranych wyników badań przeprowadzonych w ramach projektu Europejskiego Uniwersytetu Wschodniego (dalej: EUW). W artykule omówiono najistotniejsze kwestie dotyczące opinii studentów na temat planów edukacyjnych, opinii studentów na temat uczelni w Lublinie oraz opinii lubelskich studentów zagranicznych z państw Partnerstwa Wschodniego (PW) na temat miasta Lublina.

Badania przeprowadzone wśród potencjalnych studentów z krajów Partnerstwa Wschodniego oraz już studiującej w Lublinie młodzieży zza wschodniej granicy dają szerokie spektrum spojrzenia na kwestię migracji edukacyjnych do Polski. Analiza wybranych opinii studiującej młodzieży z krajów Partnerstwa Wschodniego pozwala odpowiedzieć na pytanie, dlaczego spośród wielu miast akademickich w Polsce wybrali Lublin jako miejsce studiów.

Słowa kluczowe: Lublin, migracje edukacyjne, Europejski Uniwersytet Wschodni, uczelnie wyższe, studenci zagraniczni

¹ Kontakt: msylwia.kruk@poczta.umcs.lublin.pl

Why do foreign students choose Lublin? Opinions of young people from Eastern Partnership countries about studying in Lublin

One of the main indicators determining the degree of the internationalization of universities in the EU is the number of foreign students. Polish universities, after joining the European community and signing the Bologna Declaration, faced new challenges related to many aspects connected to the admission of new students from different countries, e.g. extension of the educational offer, integration problems. Statistics show that, since 2004, the intensity of educational migrations to Poland has been increasing.

The main purpose of the article is to answer the question of what prompts foreign students to choose Lublin as a place of study. The article consists of three parts in which statistical data on internationalization in Poland (1) and Lublin (2) are presented. The main part of the article (3) presents the presentation of selected results of research conducted as part of the project of the European Eastern University (EEU). The article discusses the most important issues (student opinions) regarding: educational plans; student opinions about the university in Lublin; opinions of Lublin foreign students from the Eastern Partnership Countries about the city of Lublin.

Research carried out among potential students from the Eastern Partnership Countries and young people from the Eastern border already studying in Lublin give a wide spectrum of views on the issue of educational migration to Poland. The analysis of selected opinions of students from the Eastern Partnership countries allows to answer the question of why they chose Lublin as a place of study from among many academic cities in Poland.

Keywords: Lublin, educational migrations, European Eastern University, universities, foreign students

1. Wprowadzenie

W zmieniającej się rzeczywistości gospodarczej i politycznej, a szczególnie globalizacji zmianom podlega również funkcjonowanie uniwersytetów. W Polsce impulsem do wielu zmian w zakresie funkcjonowania uczelni wyższych są nie tylko uwarunkowania prawne², ale przede wszystkim zmiany demograficzne i spadająca liczba studentów. W ciągu ostatnich 10 lat liczba studentów systematycznie zmniejsza się z 1 927 800 osób w roku akademickim 2008/2009 do 1 230 300 w roku akademickim 2018/2019 (zob. tabela 1). Liczba polskich studentów w 2025 r. może się zmniejszyć w porównaniu do 2005 r. nawet o 42%³ (GUS 2019).

J. Knight definiuje umiędzynarodowienie jako „proces integrowania wymiaru międzynarodowego, międzykulturowego i globalnego w cele, funkcje i wzory działania szkolnictwa policealnego, oraz: wielorakość polityki i programów, jakie wprowadzają uniwersytety i rządy, aby odpowiedzieć na globalizację. Obejmują one zazwyczaj

² Ustawa o szkolnictwie wyższym. Dz. U. z dnia 30 sierpnia 2018 r. Poz. 1666. Art. 242. Poz. 5.: *Ocena programowa polega na cyklicznej ocenie jakości kształcenia na kierunkach studiów. Przeprowadzając ocenę programową, bierze się pod uwagę w szczególności punkt 5 – umiędzynarodowienie. Przy ewaluacji uwzględnia się kryteria punkt 7 – umiędzynarodowienie.*

³ Wysokie spadki notowane będą także w innych krajach, takich jak: Słowacja (–35%), Korea (–33%), Czechy (–21%), Japonia (–19%), Węgry (–18%).

wysyłanie studentów na studia za granicę, zakładanie kampusów satelickich i angażowanie się w różnego rodzaju międzynarodowe kooperacje” (Knight 2003: 2). Na proces umiędzynarodowienia ma wpływ wiele czynników zarówno finansowych, jak i przede wszystkim zaangażowania kierownictwa uczelni oraz międzynarodowej kadry (Siwińska 2014: 21).

Tabela 1

Liczba studentów ogółem w Polsce oraz wskaźnik umiędzynarodowienia polskich uczelni

Liczba studentów	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/2019
Liczba studentów ogółem	1 469 386	1 405 133	1 348 822	1 291 000	1 230 300
Liczba obcokrajowców	46 101	57 119	65 793	72 743	78 343
Wskaźnik umiędzynarodowienia	3,14%	4,07%	4,88%	5,63%	6,37%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych: Study in Poland 2017 i GUS 2019.

Do głównych obszarów procesu internacjonalizacji na uczelniach wyższych zalicza się między innymi: programy akademickie, budowanie współpracy międzynarodowej, wymianę akademicką zarówno pracowników naukowych, jak i studentów. Podstawowym przejawem umiędzynarodowienia szkolnictwa wyższego jest mobilność, którą należy rozpatrywać z perspektywy podmiotowej (mobilność studentów⁴, kadry naukowej) i przedmiotowej (np. mobilność programów) (Antonowicz 2016).

Internacjonalizacja uczelni nie jest celem samym w sobie, ale sposobem na podniesienie jakości uczelni, badań i usług dla społeczeństwa (De Wit 2013: 7). Ponadto pośrednio umiędzynarodowienie ma wpływ na rynek pracy, zarówno w wymiarze lokalnym, jak i międzynarodowym. Umiędzynarodowienie dokonuje się na kilku płaszczynach. Jednym z tych wymiarów jest rozbudowana sieć kontaktów między uczelniami oraz innymi organizacjami zaangażowanymi w edukację na poziomie wyższym. Istotą umiędzynarodowienia jest wzrost świadomości aktorów organizacji, co do wpływu działalności międzynarodowej na rozwój uczelni (Pluta – Olearnik, 2013:74). Jest to pierwszy krok, który przynosi wymierne efekty w postaci praktycznych inicjatyw w zakresie umiędzynarodowienia uczelni. Ta świadomość powinna dotyczyć wielu interesariuszy uczelni. K. Wysocka i K. Leja (2018) do grupy interesariuszy internacjonalizacji zaliczają: studentów i pracowników, w tym w szczególności władze uczelni, te grupy kształtują internacjonalizację uczelni oraz podlegają jej wpływowi. Tworzą one międzynarodową społeczność akademicką. Korzyści wynikające

⁴ Mobilność pionowa (vertical /program mobility) – dotyczy realizacji kolejnego stopnia studiów w innej uczelni niż poprzednia, zazwyczaj zagranicznej. Mobilność pozioma (horizontal /credit mobility) – dotyczy realizacji części programu studiów poza uczelnią macierzystą, zazwyczaj w ramach wymiany studenckiej. Odbyma się w zakresie tego samego stopnia studiów (Antonowicz 2016).

z umiędzynarodowienia są wielostronne. Dla uczelni wyższych to przede wszystkim: poprawa jakości kształcenia, przygotowanie studentów do funkcjonowania na globalnym rynku pracy, zainteresowanie zagranicznych studentów ofertą uczelni, poprawa pozycji uczelni w międzynarodowych rankingach, poprawa jakości prowadzonych badań (The EAIE Barometr 2015).

2. Internacjonalizacji szkolnictwa wyższego w Polsce – dane wyjściowe

Stopień umiędzynarodowienia uczelni to jeden z czynników decydujących o nowoczesności szkolnictwa i jego atrakcyjności dla studentów i nauczycieli (Tutko 2018: 198). I. Hofman uważa, że „proces internacjonalizacji został usytuowany: (1) w dyskusji o kondycji nauki i uczelni w Polsce, a szerzej można go odnieść do zmiany kultury uniwersytetów dokonującej się wskutek globalizacji na kulturę dostawców usług edukacyjnych oraz (2) w sektorze misji uniwersytetu, obok nauczania, badań naukowych i służby publicznych” (Hofman 2015: 142). Stopień umiędzynarodowienia uczelni zależy od wielu czynników. Uwarunkowania umiędzynarodowienia można podzielić na wewnętrzne i zewnętrzne. Pierwsze są zależne od samych uczelni i zapisane są w strategiach rozwoju poszczególnych uczelni, drugie dotyczą niezależnych od nich – zmiennych rynkowych i regulacji rządowych oraz międzynarodowych (Domański 2017: 64). Na szczeblu krajowym powołano wiele inicjatyw i organizacji, które wspierają proces umiędzynarodowienia w wymiarze krajowym. Jeszcze w 2015 r. uruchomiono przede wszystkim *Program Umiędzynarodowienia Szkolnictwa Wyższego*, a od 2017 r. powołano *Narodową Agencję Wymiany Akademickiej*, do której należy stymulowanie procesu umiędzynarodowienia polskiego szkolnictwa wyższego (NAWA).

Wskaźnik umiędzynarodowienia w polskich uczelniach systematycznie rośnie i w 2019 r. wynosił 6,37% (zob. tabela 1.) Jak wskazują dane GUS w roku akademickim 2017/2018 polskie uczelnie wyższe odnotowały rekordowy wzrost adeptów nauki na studiach wyższych z zagranicy – wyniósł on 72 743 tyś. studentów zagranicznych, czyli o 6 950 więcej niż w roku 2016/2017 (GUS 2018). Daje to wzrost aż o 10,56% w ciągu jednego roku akademickiego, odzwierciedlający obecny dynamiczny wzrost umiędzynarodowienia w Polsce. Z kolei w roku akademickim 2018/2019 liczba studentów zagranicznych wyniosła – 78 343 tyś. (zob. wykres 1).

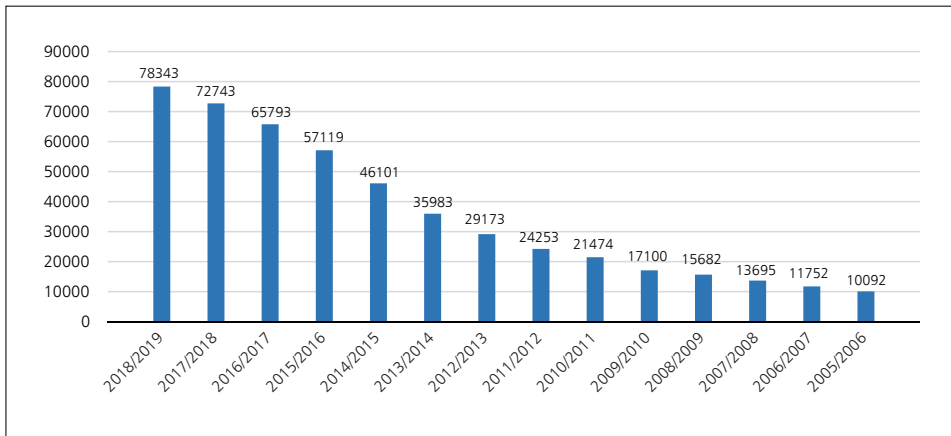
W 2019 r. najwięcej studentów z zagranicy studiowało w województwach: mazowieckim – 24 266 tyś., dolnośląskim – 7 439 tyś., małopolskim – 8 198 tyś. oraz lubelskim 6 980 tyś. (GUS 2019: 2).

Pomimo zauważalnego zwiększenia tempa wzrostu liczby studentów zagranicznych (zob. tabela 1. oraz wykres 1.) kształcących się w Polsce w ciągu ostatnich lat

w porównaniu z innymi krajami UE odsetek ten wynosi niespełna 1% (Raport 2013: 119). Według Raportu, stopień internacjonalizacji polskiego szkolnictwa wyższego na tle innych krajów mierzony odsetkiem cudzoziemców w ogólnej liczbie studentów należy uznać za niezwykle niski.

Wykres 1

Wzrost liczby studentów zagranicznych w Polsce w okresie od 2005 r. do 2019 r.

Źródło: Study in Poland, 2017. *Umiejdzynarodowienie polskich uniwersytetów. Raport*. Pobrano z <https://phavi.umcs.pl/at/attachments/2017/1106/105618-raport-studenci-zagraniczni-w-polsce-2017.pdf> (dostęp: 2.08.2018) oraz *Zagraniczni studenci ratują polskie uczelnie*. Pobrano z <https://businessinsider.com.pl/wiadomosci/studenci-z-zagranicy-w-polsce-ogolna-liczba-studentow/qn6b35n> (dostęp:10.09.2019).

3. Studenci zagraniczni w Lublinie – uwagi statystyczne

Zdecydowanie najwięcej studentów obcokrajowców jako miejsce studiów wybrało Warszawę – 30,1%, następnie Kraków – 9,9% oraz Wrocław – 9,4%, ale warto zauważyć, że prawie 8,3% obcokrajowców wybrało na studiowanie Lublin (zob. tabela 2).

Głównym ośrodkiem akademickim w województwie lubelskim jest miasto Lublin, na terenie którego w roku akademickim 2017/2018 swoją siedzibę miało 9 uczelni skupiających prawie 89,9% ogółu studentów (GUS 2018). Według Rankingu Perspektyw z lat 2016/2017 największy współczynnik umiejdzynarodowienia w roku osiągnął Uniwersytet Medyczny (zob. tabela 3).

Największą liczbę wśród studentów zagranicznych stanowią studenci z Ukrainy – 2803, Tajwanu – 327, Stanów Zjednoczonych – 181, Białorusi – 180, Norwegii – 146. W roku akademickim 2018/2019 najwięcej studentów zagranicznych w Lublinie podjęło studia na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej (UMCS). Studenci

Tabela 2

Obcokrajowcy studiujący w Polsce według miast w roku akademickim 2018/2019

Poz.	Miasto	Liczba studentów obcokrajowców w tys.	% ogółu
1	Warszawa	22,8	30,1
2	Kraków	7,5	9,9
3	Wrocław	7,1	9,4
4	Lublin	6,9	8,3
5	Łódź	6,0	7,9
6	Poznań	4,9	6,4
7	Gdańsk	2,9	3,8
8	Rzeszów	1,9	2,6
9	Opole	1,6	2,2
10	Katowice	1,6	2,1
11	Szczecin	1,4	1,9
12	Częstochowa	1,3	1,7
13	Białystok	1,2	1,6
14	Bydgoszcz	1,1	1,5
15	Dąbrowa Górnicza	1,0	1,4
16	Józefów	1,0	1,4
17	Kielce	1,0	1,3

Źródło: (Raport 2019:13). *Akademickość polskich miast*, Polski Instytut Ekonomiczny: Warszawa.

Tabela 3

Uczelnie publiczne z najwyższym wskaźnikiem umiędzynarodowienia w roku akademickim 2016/2017

Uczelnia/miasto	Liczba studentów cudzoziemców	Udział cudzoziemców w ogólnej liczbie studentów na danej uczelni
Uniwersytet Medyczny w Lublinie	1387	20,2%
Gdański Uniwersytet Medyczny	867	16,66%
Pomorski Uniwersytet Medyczny w Szczecinie	655	15,49%

zagraniczni z UMCS stanowili niemal 10,31% wszystkich przyjętych na studia kandydatów (1 700 osób) i pochodzili z niemal 92 krajów świata, m.in. Ukrainy, Azerbejdżanu, Tanzanii, Zimbabwe, Bangladeszu, Indii, Białorusi, Kazachstanu, Rosji. Wysoką liczbę studentów zagranicznych zanotowano także na Uniwersytecie Medycznym (1335) (zob. tabela 4).

Tabela 4

Studenci zagraniczni na lubelskich uczelniach w roku akademickim 2018/2019

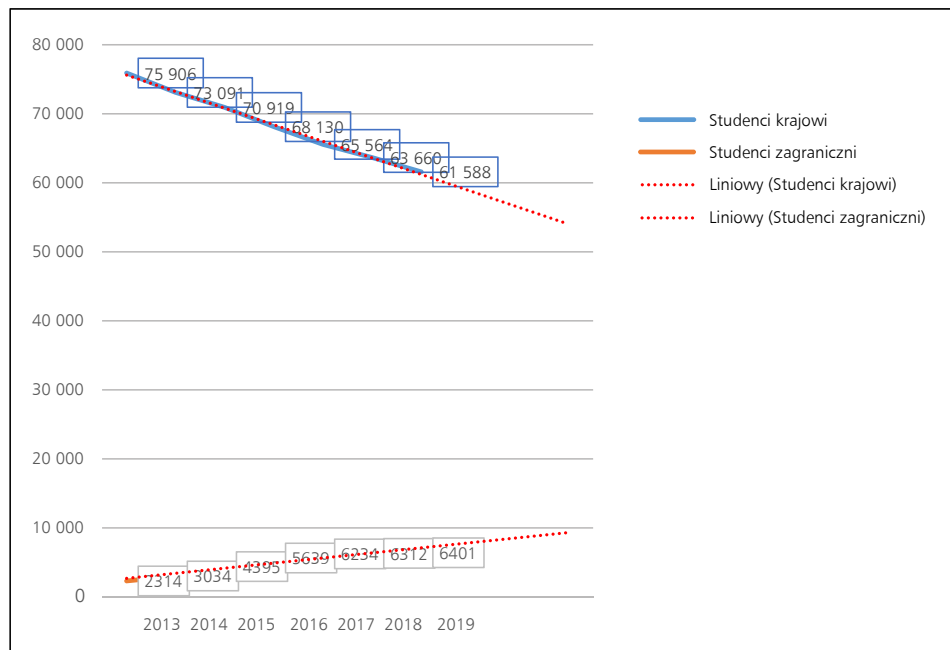
	Uczelnia	Liczba w tys.
1.	Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej	1700
2.	Katolicki Uniwersytet Lubelski	617
3.	Politechnika Lubelska	666
4.	Uniwersytet Przyrodniczy	165
5.	Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji	503
6.	Uniwersytet Medyczny	1335
7.	Wyższa Szkoła Społeczno-Przyrodnicza	900
8.	Wyższa szkoła Przedsiębiorczości i Administracji	563
9.	Wyższa Szkoła Nauk Społecznych	12
Razem: 6461		

Źródło: Urząd Miasta Lublin. Pobrano z <https://lublin.eu/mieszkancy/partycypacja/lublin-dla-wszystkich/lublin-mie-dzyskulturowy/dane-i-statystyki/>, [dostęp: 2.08.2019].

Uczelnie same zabiegają o zagranicznych studentów. Od 2019 r. Politechnika Lubelska podpisała ponad 40 umów o współpracę z innymi ośrodkami zagranicznymi (Kirgistanem, Indiami, Japonią, Kosowem, Panamą, Armenią) (Politechnika Lubelska 2019). Dane demograficzne na najbliższe lata wskazują na spadek liczby studentów rodzimych o ponad 1/3 obecnej liczby (do nieco ponad 60 tys. w całym województwie). W obliczu niekorzystnej sytuacji demograficznej, napływ młodych osób z innych krajów może stanowić punkt zwrotny w przezwyciężeniu trudnej sytuacji deficytu studentów (zob. wykres 2).

Mimo ogólnokrajowego trendu spadku liczby studentów, związanego m.in. z niżem demograficznym w kraju, również w Lublinie zauważalny jest niewielki trend spadkowy, zaś liczba studentów zagranicznych stale wzrasta z 2% w roku 2013 do 10% w 2019. Wysokie wskaźniki umiędzynarodowienia w mieście możliwe były dzięki działaniom uniwersytetów, ale także współpracy i koordynacji wspólnych działań

Liczba studentów krajowych i zagranicznych w Lublinie w latach 2013–2019
oraz prognoza na najbliższe lata

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych: Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego 39: 2014 oraz GUS 2019.

z Urzędem Miasta. Na szczególną uwagę zasługują następujące działania podjęte w kierunku umiędzynarodowienia miasta:

- zaspokajanie specyficznych potrzeb studentów z zagranicy poprzez wielojęzyczny dostęp do informacji, usprawnianie obsługi administracyjnej w uczelniach oraz urzędach, działania integracyjne;
- inicjonowanie działań strategicznych w innych obszarach rozwojowych poprzez takie przedsięwzięcia, jak np. tworzenie atmosfery otwartości na inne kultury;
- wspieranie działań zmierzających do otwierania kierunków obcojęzycznych na lubelskich uczelniach;
- współorganizacja specjalistycznych szkół letnich, studiów podyplomowych dla osób z krajów Partnerstwa Wschodniego;
- współdziałanie z władzami uczelni na rzecz zwiększenia udziału lubelskich naukowców, nauczycieli i studentów w europejskich i światowych programach wymiany akademickiej;

- wspieranie uczelni lubelskich w nawiązaniu i utrzymaniu międzynarodowych kontaktów z uczelniami na świecie;
- współdziałanie z lubelskimi uczelniami na rzecz nawiązywania aktywnej współpracy z prestiżowymi uniwersytetami na świecie;
- współorganizowanie międzynarodowych konferencji naukowych;
- promowanie osiągnięć lubelskich naukowców za granicą;
- współpraca z uczelniami na rzecz podnoszenia poziomu kompetencji studentów w obszarze nauki języków obcych oraz innych metod kształcenia (Strategia Miasta Lublin 64: 2013).

Powyższe inicjatywy służą wzmocnieniu pozycji Lublina jako atrakcyjnego ośrodka kształcenia dla studentów zagranicznych.

4. Lublin jako miasto studiów – perspektywa studentów zagranicznych

4.1. Koncepcja badania i źródła danych

Badania w ramach projektu Europejski Uniwersytet Wschodni realizowane były w latach 2014–2016 przez Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, Katolicki Uniwersytet Lubelski oraz Politechnikę Lubelską w partnerstwie z uniwersytetami zagranicznymi: litewskim Uniwersytetem Michała Rōmera z Wilna oraz słowackim Katolickim Uniwersytetem w Rużomberku. Obejmowały one:

- badanie studentów zagranicznych studiujących w Lublinie odnośnie do jakości otrzymywanej oferty edukacyjnej, potrzeb jej zmiany, oferty komplementarnej oraz jakości życia w mieście – badania ankietowe uzupełnione o wywiady pogłębione;
- badanie motywacji potencjalnych studentów z zagranicy – badania ankietowe przeprowadzone on-line za pomocą strony internetowej;
- badanie typu *desk research* istniejących rozwiązań i dobrych praktyk dotyczących oferty dla studentów zagranicznych;
- wizyty studyjne z warsztatami w Lublinie, Wilnie i Rużomberku w celu podnoszenia wiedzy w zakresie tworzenia oferty edukacyjnej w partnerstwie samorządu z uczelniami;
- opracowanie kompleksowych rozwiązań poprawiających ofertę studiowania w Lublinie dla studentów z krajów Partnerstwa Wschodniego w postaci publikacji broszur, raportów.

W badaniach zastosowano zarówno metody ilościowe, jak i jakościowe. Wybór metody podyktowany był celami badawczymi, cechami próby badawczej oraz zasadami

ekonomii badań (kosztowność, czasochłonność). Poniższa tabela 5. przedstawia zbiorczo wszystkie zastosowane techniki badawcze, wielkość próby oraz sposób ich doboru, a także cele poznawcze.

Tabela 5

Charakterystyka zastosowanych metod badawczych

Technika	Wielkość próby oraz sposób jej doboru	Cele poznawcze
Badanie ilościowe: ankieta internetowa on-line, kwestionariusz ankiety składał się z 32 pytań, z których 10 miało rozbudowaną kafeterię, a 22 to pytania półotwarte, umożliwiające respondentom swobodę wypowiedzi	500 respondentów – potencjalnych studentów przebywających na terenie państw Partnerstwa Wschodniego (PW), dobór celowy	Identyfikacja planów i preferencji edukacyjnych respondentów, oczekiwanych problemów związanych z podjęciem studiów w ośrodkach zagranicznych, a także głównych czynników decydujących o wyborze kierunku studiów, uczelni i miasta
Badania jakościowe, indywidualny wywiad pogłębiony (IDI)	20 studentów z państw PW, dobór celowy, metoda kuli śnieżnej, maksymalizacja zróżnicowania próby	Zebranie informacji potrzebnych do przygotowania oferty edukacyjnej, bytowej i społecznej sprzyjającej dobremu samopoczuciu zagranicznych studentów przybywających do Lublina z wymienionych państw Partnerstwa Wschodniego
Badania ilościowe, kwestionariusz ankiety (PAPI) 130 pytań. Skala odpowiedzi obejmowała pięć możliwości ustosunkowania się do poszczególnych twierdzeń: 1. nie zgadzam się w ogóle 2. nie zgadzam się 3. trudno powiedzieć 4. zgadzam się 5. bardzo się zgadzam Zastosowano także metodę drabinki Cantrila	153 studentów z Ukrainy i Białorusi, dobór celowy ze względu na typ uczelni, metoda kuli śnieżnej	Identyfikacja procesów związanych z podjęciem decyzji, studiowaniem, korzystaniem z oferty miasta oraz planami na przyszłość i zgeneralizowaną oceną własnego życia

Źródło: Europejski Uniwersytet Wschodni. Podsumowanie i rekomendacje. J. Bielecka-Prus, M. Kruk (red.), Lublin (2015: 17).

Celem projektu Europejski Uniwersytet Wschodni jest promocja Lublina jako miasta akademickiego, współpraca Gminy Lublin z uniwersytetami, pozyskanie dobrych praktyk na rzecz tworzenia oferty edukacyjnej i pozaedukacyjnej Lublina dla studentów z krajów Partnerstwa Wschodniego. Rezultat stanowi wypracowanie przez lubelskie uczelnie nowych kierunków studiów lub specjalizacji o tematyce odpowiadającej potrzebom studentów zagranicznych z krajów Partnerstwa Wschodniego i skierowanych do nich.

4.2. Wyniki badania przedstawione w artykule

W przeprowadzonych badaniach EUW wzięto pod uwagę decyzje edukacyjne potencjalnych studentów zagranicznych z państw PW. Dotyczyły one takich obszarów jak:

- plany edukacyjne;
- Lublin jako miasto wyboru;
- plany po studiach;
- czynniki istotne przy wyborze miejsca studiowania;
- czynniki istotne przy wyborze uczelni;
- oczekiwania w zakresie potrzeb edukacyjnych.

Okazuje się, że aż 85% badanych, bez względu na płeć, chciałoby podjąć studia w jednym z państw Unii Europejskiej. Tylko 14% badanych nie zdecydowałoby się na taką ścieżkę edukacyjną. Trzeba także zauważyć, że osoby, które uważają, że sytuacja ekonomiczna ich rodziny jest zła, częściej niż pozostałe grupy badanych nie podejmowały takiej decyzji: 21% osób oceniających swoją sytuację materialną jako złą, 14% oceniających jako przeciętną i 11% oceniających jako dobrą nie zdecydowało się na wyjazd do państw UE. Większość respondentów chciałaby studiować w Polsce (76% ogółu, czyli tylko o 10% mniej od osób deklarujących chęć studiowania w jakimś państwie Unii Europejskiej), co oznacza, że Polska jest krajem dla tych osób najbardziej atrakcyjnym. Wśród ogółu badanych najczęściej osoby deklarujące chęć wyjazdu to osoby oceniające swoją sytuację materialną jako przeciętną. Biorąc pod uwagę status zawodowy badanych, chęć wyjazdu do Polski najczęściej deklarowały osoby już studiujące (79% z tej grupy) i osoby pracujące (73% badanych z tej grupy), nieco rzadziej uczniowie szkół średnich (73% z badanych w tej grupie).

Badani wymieniali następujące powody, które skłaniają ich do wyjazdu z kraju:

- posiadanie dyplomu zagranicznej uczelni (74% wskazań);
- możliwość nauki języków obcych (64% wskazań);
- możliwość zawarcia ciekawych znajomości (60% wskazań);
- zainteresowanie krajem (58% wskazań);
- możliwość większych zarobków (49% wskazań);
- większe możliwości znalezienia pracy po studiach w innym kraju (39% wskazań).

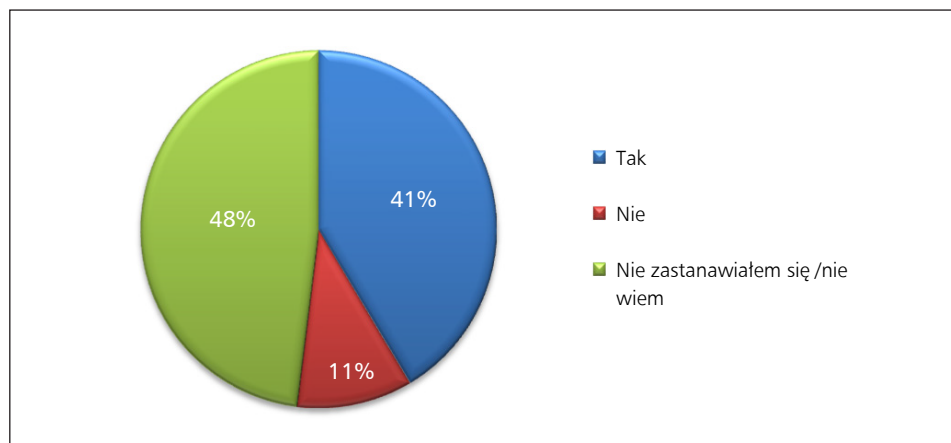
W badaniach zapytano respondentów o to, jakie czynniki są dla nich istotne przy wyborze miejsca studiowania. Badani kierują się najczęściej niskimi kosztami utrzymania w mieście (57,6%), co w większym stopniu jest istotne dla kobiet (60,2%) niż mężczyzn (53,1%). Argument niskich kosztów utrzymania w mieście przemawia szczególnie do bezrobotnych (86,7%) oraz osób w złej lub bardzo złej sytuacji materialnej (69,3%) i tych pochodzących ze wsi (65,7%). Drugim czynnikiem, ważnym zarówno dla kobiet, jak i mężczyzn, jest możliwość znalezienia pracy w mieście, w którym badani planują kontynuację swojej edukacji (52,8%). Szczególnie istotne jest to dla osób bezrobotnych (70%) oraz mieszkańców średnich (54,8%) i dużych miast (55,2%).

Z kolei do najbardziej preferowanych kierunków edukacji wyższej dla przyszłych studentów należą studia ekonomiczne (26,7%), medyczne (25,3%) oraz europejskie i międzynarodowe (21,9%). Respondenci biorą również pod uwagę jakość połączenia komunikacyjnego z miejscem zamieszkania w kraju rodzinnym (48%) oraz odległość od domu rodzinnego (39,4%). Przy wyborze miasta studiowania istotna jest opinia na jego temat (49%). Ważny element dla młodych osób stanowi także poczucie bezpieczeństwa w mieście studiowania, na które wskazywało 46% badanych. Bezpieczeństwo jest szczególnie istotne dla kobiet (52,7%), ale również dla mężczyzn (36,9%).

Czy Lublin jest miastem wyboru dla młodzieży z krajów PW? Duża grupa badanych (41%) deklaruje chęć studiowania w Lublinie, a tylko 11% badanych nie ma takich planów (zob. wykres 3). Badanie rozkładu zmiennych wskazuje, że płeć respondentów nie ma istotnego znaczenia w wyborze Lublina jako miasta studiowania.

Wykres 3

Deklaracje chęci wyjazdu na studia do Lublina (%)

Osoby lepiej oceniające swoją sytuację materialną częściej decydują się na studiowanie w Lublinie (29% z badanej grupy) niż osoby oceniające swoją sytuację jako przeciętną – 8% i złą – 6%. Warto także zauważyć, że osoby te częściej niż respondenci o dobrym statusie materialnym są grupą niezdecydowaną (75% osób oceniających swoją sytuację jako złą i 29% osób o dobrej sytuacji materialnej). Najczęściej wybierane były następujące miasta w Polsce: Warszawa (9 osób), Kraków (7 osób), Gdańsk (3 osoby), Łódź (3 osoby), Wrocław (2 osoby), Poznań (2 osoby). Co czwarty badany (27%) twierdził, że nie ma jeszcze sprecyzowanych planów dotyczących miejsca zamieszkania po ukończeniu studiów, podobna ilościowo grupa (25,5%) respondentów chciałaby powrócić do własnego kraju, a 24% z nich chciałoby zostać w Polsce. Zaledwie 17,5% myśli o wyjeździe do innego kraju europejskiego, a 5% do pozaeuropejskiego. Zatem dla 22,5% z nich Polska jest jedynie etapem w dalszej migracji.

Badanych poproszono o wskazanie czynników, które ich zdaniem są ważne przy wyborze uczelni. Zdecydowana większość ankietowanych wskazywała na: wysoki poziom nauczania (94,6%), bogatą ofertę edukacyjną (87,8%), jak również przyjazne relacje między studentami i kadrą uczelni (80,3%) oraz między samymi studentami (71,6%). Ponadto przy wyborze uczelni badani kierują się zwykle szeroką ofertą stypendialną (67,7%), wysokimi notowaniami szkoły wyższej w rankingach (66,1%) oraz niskim czesnym (64,9%). Dla 62,7% badanych istotna jest również możliwość nauki w języku angielskim (lub innym), co podkreślały głównie osoby, które swoją wiedzę szkolną oceniały bardzo wysoko (76,9%). Zdaniem większości badanych najistotniejszym czynnikiem decydującym o wyborze kierunku studiów jest gwarancja, że po jego ukończeniu będzie można znaleźć pracę (94,0%) – i to dobrze płatną (83,9%).

Przeprowadzone badania wśród studentów z PW na temat uczelni w Lublinie dotyczyły takich obszarów jak:

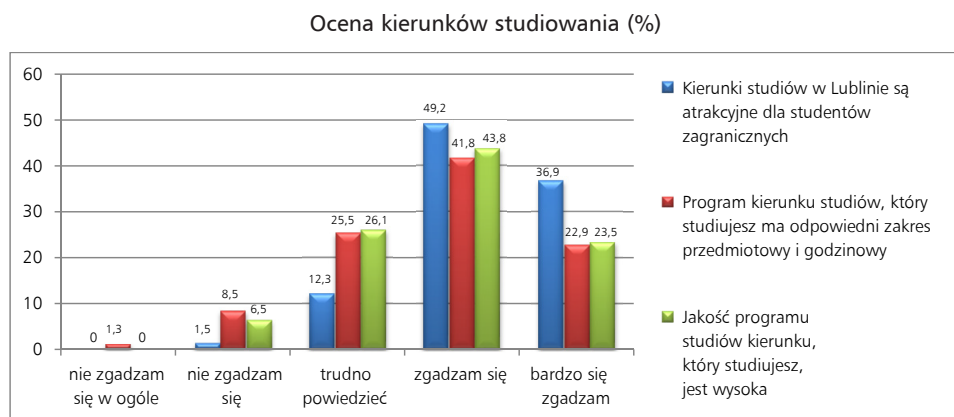
- ocena kierunków studiowania;
- ocena infrastruktury uczelni;
- ocena relacji interpersonalnych.

Kierunki studiów w Lublinie są atrakcyjne dla studentów zagranicznych (zob. wykres 4). Aż 37% badanych zdecydowanie potwierdziło tę tezę, a połowa badanych wybrała odpowiedź „zgadzam się”. Niemal tak samo wysoko oceniony został zakres przedmiotowy i godzinowy programu studiowanego kierunku. Wynik ten potwierdzony jest dominantą, która wyraża ocenę umiarkowanie pozytywną (41,8%). Cudzoziemcy pozytywnie oceniający jakość programu stanowią 67,3% ogółu badanej próby, co daje stosunkowo wysoki wynik.

Wysoko oceniana jest dostępność ofert stażowych dla studentów z Białorusi i Ukrainy: 47% osób zgadza się z twierdzeniem, że dla studentów z państw PW dostępne są programy stażowe. Grupa osób formułująca negatywne oceny nie przekracza 10%. Odpowiednio 45,7% i 53,6% respondentów wyraża pozytywne oceny

dotyczące przejrzystości i sprawiedliwości kryteriów ich przyznawania. Dobrze wypadła też ocena szans na odbycie praktyk (70% badanych), nieco gorzej natomiast jest z realizacją tych szans: prawie co piąty badany uważa, że studenci z państw PW nie mają zapewnionej pomocy w znalezieniu przedsiębiorstwa/instytucji, w której można zrealizować praktyki zawodowe, a 19% twierdzi, że pomoc ta jest niewystarczająca.

Wykres 4

Źródło: Raport UMCS (2015: 45).

Ocena infrastruktury uczelni dotyczyła głównie zakwaterowania w domach akademickich. Więcej negatywnych opinii budzi kwestia atrakcyjności oferty akademików dla studentów. Prawie 15% badanych uważa, że studenci mają problemy z uzyskaniem dopłat do akademików, a 11% ocenia ofertę jako nieatrakcyjną.

Tematyka badań jakościowych i ilościowych dotyczyła także opinii studentów z państw PW na temat miasta Lublina. Odnosiły się one m.in. do:

- oferty kulturalnej;
- opieki medycznej;
- poszukiwania stancji;
- bezpieczeństwa w mieście;
- planów edukacyjnych po ukończeniu studiów.

Łącznie 70% badanych uważa, że oferta kulturalna jest dla nich interesująca, niecałe 5% badanych (4,6%) sądzi, że nie jest ona atrakcyjna dla studentów z krajów PW, a 84% uznało, że ma dostęp do informacji na temat aktualnych wydarzeń kulturalnych w mieście, zaś 82% zgodziło się z twierdzeniem, że ma możliwość uczestniczenia w nich. Podczas poszukiwania stancji studenci z państw PW napotykali na trudności: 45,1% badanych przyznała, że miała z tym problemy. Pewna grupa badanych (30,1%) nie potrafiła określić stopnia trudności w związku ze znalezieniem zakwaterowania w Lublinie.

Z danych wynika, że spora grupa studentów negatywnie ocenia dostęp do opieki zdrowotnej: 37% badanych uważa, że studenci z państw PW mają problemy z dostępem do podstawowej opieki medycznej, a jedynie 7% jest przeciwnego zdania, 25% deklaruje pojawienie się problemów w dostępie do leczenia specjalistycznego, zaś 28% do poradnictwa psychologicznego.

Kolejna kwestia to bezpieczeństwo w mieście. Wyniki badania wskazują na niepokojące zjawisko. Jedynie 30,1% studentów pochodzących z państw PW uważa, że w Lublinie nic nie zagraża ich bezpieczeństwu. Do odczuwania zagrożenia przyznało się aż 44,4% respondentów.

Prawie połowa wszystkich badanych studentów wciąż nie ma jasno określonych planów dotyczących powrotu do kraju pochodzenia (43,8% badanych). Wśród zdecydowanych dominują ci, którzy po zakończeniu studiów nie planują powrotu do kraju pochodzenia – 41,1% badanych studentów. Aż 60,2% badanych chce po ukończeniu studiów rozpocząć kolejne studia w Polsce. Spośród badanych 32,0% nie podjęło jeszcze decyzji dotyczącej wyboru miejsca studiowania. Ponad połowa badanych studentów (55,5%) jest zdecydowana na poszukiwanie pracy po zakończeniu studiów w Polsce, ale większość z nich (50%) zamierza po ukończeniu studiów przenieść się do innego miasta w Polsce. Wśród badanych studentów duża grupa (51,0%) po zakończeniu studiów chciałaby wyjechać do innego państwa Unii Europejskiej.

5. Podsumowanie

Umiejdzynarodowienie uczelni wyższych to złożony i długotrwały proces, na który składa się wiele czynników. Najbardziej rozpoznawalną formą umiejdzynarodowienia jest obecność na uczelniach wyższych studentów z innych krajów. Wskaźniki umiejdzynarodowienia dla Polski na tle innych krajów nie są zadawalające i plasują się na poziomie 1%. Jednakże jak wskazują statystyki liczba studentów zagranicznych w Polsce wzrasta i wynosiła 3,14% w 2014 r., a w 2019 r. już 6,37%. Biorąc pod uwagę obecność studentów zagranicznych w największych ośrodkach akademickich, tj. Warszawie, Krakowie, Wrocławiu na szczególną uwagę zasługuje miasto Lublin.

Dynamiczny wzrost liczby młodych osób z zagranicy, które studiują w Lublinie jest sukcesem wielu podmiotów zaangażowanych w promocję miasta jako przyjaznego studentom zagranicznym. Dlaczego młodzież z zagranicy, szczególnie z wschodniej granicy, wybiera Lublin na miejsce studiów? Studenci przede wszystkim doceniają jakość kształcenia, niskie koszty studiów, bogatą ofertę kulturalną oraz bezpieczeństwo w mieście.

Studenci z krajów Partnerstwa Wschodniego zwracali również uwagę na praktyki, które należy usprawnić lub wprowadzić. Zmiany powinny polegać na podniesieniu oferty studiów, integracji procesu dydaktycznego z badaniami naukowymi

oraz zacieśnieniu współpracy między uczelniami regionu oraz ich odpowiednikami za granicą (Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego 39: 2014). W związku ze wzrastającą liczbą studentów zagranicznych zmianom podlega także miasto. Warto dokonać gruntownej analizy wpływu młodych osób z prawie 90 krajów świata na otoczenie i miasto w różnych jego aspektach: ekonomicznym, społecznym i kulturowym.

Wysokie wskaźniki umiędzynarodowienia uczelni lubelskich są dużym atutem miasta i zasobem, który należy rozwijać i wspierać. Zdaniem U. Brandenburg „Umiędzynarodowienie powinno służyć jako efektywny instrument do osiągnięcia innych celów – poprawy jakości nauczania, prowadzonych badań, zaangażowania obywatelskiego, poprawy wizerunku oraz przygotowania studentów i kadry akademickiej do aktywności w środowisku międzykulturowym i globalnym” (Brandenburg 2014:1).

Warto zastanowić się również nad tym, jakie inne działania promocyjne powinny być podejmowane, by nadal młodzież z innych krajów podejmowała studia w Lublinie. Bez wątplenia region Polski Wschodniej, w tym szczególnie Lublin jako miasto akademickie, musi wychodzić naprzeciw potrzebom i oczekiwaniom migrujących studentów nie tylko z krajów PW, ale również np. z Chin czy Tajwanu, co przyczyni się także do rozwoju regionu w wymiarze naukowym, gospodarczym i kulturowym. Dzięki miejskiemu programowi wsparcia internacjonalizacji szkolnictwa wyższego i współpracy ośrodków akademickich miasto Lublin w coraz większym stopniu odpowiada na wyzwania umiędzynarodowienia ośrodków akademickich.

Bibliografia

- Antonowicz D. (2016), Internacjonalizacja jako źródło legitymizacji reform szkolnictwa wyższego w Polsce (2007–2012), „Przegląd Socjologiczny”, tom LXV(65), nr 3, s.131–155.
- Bień I. (2018), Studenci zagraniczni w Polsce, „Analizy BAS”, nr 1, <http://bazekon.icm.edu.pl/bazekon/element/bwmeta1.element.ekon-element-000171528508>, dostęp: 12.07.2019.
- Bourdieu P., Passeron J.C. (1979), *The Inheritors: French Students and their Relation to Culture*, London: University of Chicago Press.
- Brandenburg U. (2014), *Badanie wpływu programu Erasmus. Wpływ mobilności na zdobywanie umiejętności i szanse zatrudnienia studentów oraz na umiędzynarodowienie instytucji szkolnictwa wyższego*, Luksemburg: Komisja Europejska.
- De Wit H. (2013), Reconsidering the Concept of Internationalization, „International Higher Education”, nr 70, s. 6–7.
- Domański T. (2017), Internacjonalizacja polskich uczelni wyższych, w: Domański, T., Stępień-Kuczyńska, A., Włodarska-Frykowska, A. (red.), *Internacjonalizacja polskich ośrodków politologicznych*, Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, s. 63–80.
- Godlewska J. (2004), Studenci zagraniczni jako szczególna grupa imigrantów, „Polityka Społeczna”, nr 3, s. 24–27.
- GUS. (2018), *Szkolnictwo wyższe w roku akademickim 2017/2018*, <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/edukacja/edukacja/szkolnictwo-wyzsze-w-roku-akademickim-20172018-dane-wstepne,8,5.html>, dostęp: 12.08.2019 r.

- GUS. (2019), *Szkolnictwo wyższe w roku akademickim 2018/2019 (wyniki wstępne)*. <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/edukacja/edukacja/szkolnictwo-wyzsze-w-roku-akademickim-20182019-wyniki-wstepne,8,6.html>, dostęp: 12.08.2019 r.
- Hofman I. (2015), Umiedzynarodowienie uczelni – jak to zrobić dobrze?, „Nauka”, nr 1, s. 135–144.
- Knight J. (2003), Updating the definition of Internationalisation, „International Higher Education”, Vol. 33, s. 2–3.
- NAWA. (2017), Raport z badania ankietowego „Zagraniczni studenci 2015/2016”, https://nawa.gov.pl/images/artykuly/Raport_z_badiani_ankietowego_studenci_15_16.pdf, dostęp: 12.08.2019 r.
- Nowak M. (2016), Studentyfikacja – rekonceptualizacja pojęcia i hipotezy badawcze, „Kultura i Społeczeństwo”, nr 2, s. 87–107.
- Pluta-Olechnik M. (2013), *Marketing przedsiębiorstw usługowych w procesie internacjonalizacji*, Warszawa: PWE.
- Program Umiedzynarodowienia Szkolnictwa Wyższego (2015), http://www.wfh.ajd.czyst.pl/media/domeny/120/download/Program_umiedzynarodowienia_szkolnictwa_wyzszego_2015.pdf, dostęp: 12.08.2019.
- Raport UMCS (2015), *Europejski Uniwersytet Wschodni. Raport z badań motywacji potencjalnych studentów z zagranicy*, Bilecka-Prus J., Kruk M., Kawczyńska-Butrym Z., http://euw.lublin.eu/?page_id=32, dostęp: 1.17.2019.
- Raport (2013), *Imigracja studentów zagranicznych do Polski*, Krajowy Punkt Kontaktowy Europejskiej Sieci Migracyjnej, Warszawa. https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/networks/european_migration_network/reports/docs/emn-studies/immigration-students/20b.poland_immigration_of_international_students_pl_october_2013_final.pdf, dostęp: 16.08.2019 r.
- Raport (2019), *Akademickość polskich miast*, Polski Instytut Ekonomiczny: Warszawa, http://pie.net.pl/wp-content/uploads/2019/06/PIE-Raport_Akademicko%C5%9B%C4%87.pdf, dostęp: 16.08.2019 r.
- Rewers E. (2015), Co studentyfikacja ma wspólnego z gentryfikacją?, „Rozwój Regionalny i Polityka Regionalna” nr 31, s. 57–66.
- Siwińska B. (2014), Wpływ uwarunkowań na model procesu internacjonalizacji szkolnictwa wyższego w Polsce, „CPR RPS” nr 84, s. 2–24.
- Siwińska B. (2014), *Uniwersytet ponad granicami. Internacjonalizacja szkolnictwa wyższego w Polsce i w Niemczech*, Warszawa: Elipsa Dom Wydawniczy.
- Smith D.P. (2007), Studentification “apparentice” gentrifiers within Britain’s provincial towns and cities: extending the meaning of gentrification, “Environment and Planning”, 39 (1), s. 142–161.
- Smith D.P. (2008), The politics of studentification and (un)balanced urban populations: lessons for gentrification and sustainable communities? “Urban Studies”, nr 45 (12), s. 2541–2564.
- Strategia Rozwoju Miasta Lublin 2020, https://lublin.eu/gfx/lublin/userfiles/_public/pliki_do_pobrania/strategia_rozwoju_lublina_na_lat/strategia_rozwoju_lublina_2013-2020_pl.pdf, dostęp: 2.08.2019.
- Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2014–2020 z perspektywą do 2030 r. <http://www.strategia.lubelskie.pl/>, dostęp: 15.07.2019.
- Study in Poland (2017), <http://www.info.studyinpoland.pl/pdfy/2017-raport-studenci-zagraniczni.pdf>, dostęp: 12.07.2019.

- The EAIE Barometr (2015,) <https://www.eaie.org/our-resources/barometer.html>, dostęp: 13.08.2019.
- Tutko M. (2018), Elementy zarządzania jakością umiędzynarodowienia w szkolnictwie wyższym, „Przedsiębiorczość i Zarządzanie”, nr 10, s. 197–210.
- Ustawa Prawo o szkolnictwie wyższym Dz. U. z dnia 30 sierpnia 2018 r. Poz. 1666
- Wysocka K., Leja K. (2018), Dekalog internacjonalizacji szkolnictwa wyższego w Polsce, „E-mentor”, nr 1 (73).
- Zagraniczni studenci ratują polskie uczelnie (2019), <https://businessinsider.com.pl/wiadomosci/studenci-z-zagranicy-w-polsce-ogolna-liczba-studentow/qn6b35n>, dostęp:10.09.2019
- Zasina J. (2017), W kierunku studentyfikacji? Zakwaterowanie studenckie w polskich miastach akademickich, „Gospodarka w Praktyce i Teorii”, nr 3 (48), s. 70–83.